

NICOLAE DROC BARCIAN, PEDAGOG MILITANT, LUPTĂTOR PENTRU UNITATE NAȚIONALĂ

ȘTEFAN PAUN

Personalitate marcantă a învățămîntului românesc de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, Nicolae Droc Barcian ocupă un loc important în cadrul istoriei și culturii românești prin activitatea sa didactică, prin rolul pe care l-a avut în cadrul mișcării de emancipare națională. S-a născut la 14 octombrie 1846 în satul Rășinari din apropierea Sibiului, dintr-o familie românească cunoscută în Transilvania prin înaintașii săi, majoritatea dascăli în școlile românești și luptători neînfricați împotriva asupririi sociale și naționale. Tatăl său — Petre Droc — făcea parte dintr-o vestită familie de intelectuali transilvăneni. Dintre înaintașii familiei Droc amintim : Ioan Droc, dascăl la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, cel care copiază, *Alexandria lui Machidon împărat* în 1799 ; Bucur Droc, de asemenea dascăl, între 1793—1837 ; Ioan Droc, preot la Rășinari de la 1830 la 1880, fiul său Ioan Droc, protopop al Tractului de la Miercurea între 1870—1900 ; Maximilian Droc, director al departamentului lucrărilor publice din România.

Mama profesorului Nicolae Droc Barcian — Opreana Droc — născută Popovici Barcianu aparținea unei familii din Țara Birsei. Cele mai vechi atestări ale existenței neamului Popovici Barcianu apar tot din secolul al XVIII-lea, cînd Coman Popovici — supranumit Bârsan — este menționat dascăl între 1720—1774. Dintre toți urmașii acestei familii se remarcă Sava Popovici Barcianu, profesor la seminarul teologic din Sibiu, membru în Comitetul permanent al Marii Adunări Naționale de la Blaj din mai 1848¹.

Din fragedă copilărie, Nicolae Droc Barcian, cunoaște suferințele românilor transilvăneni, determinate de dominația străină. După ce urmează școala primară în satul natal, este întreținut de rudele sale din București — Maximilian Droc și Bucur Mitrea — unde urmează Liceul Sf. Sava. Situația materială precară îl obligă în perioada studiilor, pe timpul vacanțelor, să se angajeze secretar, apoi pedagog la internatul liceului mai sus menționat². Anii de studiu petrecuți aici au constituit temelia pregătirii sale pentru viață. Timp de doi ani frecventează cursurile Facultății de drept din București, dar în 1870 renunță în favoarea unui post de profesor la Giurgiu³. Este perioada cea mai dificilă din

¹ Ioan Droc, *Nicolae Droc Barcian, Viața și opera*, Rășinari-Giurgiu, mss. aflat în Biblioteca Lic. Ion Maiorescu, Giurgiu, p. 4—5.

² Arh. Lic. „Ion Maiorescu”, Fond. Nicolae Droc Barcian, dosar nr. 1.

³ *Monografia Lic. nr. 1 Giurgiu* (sub redacția prof. N. Miculescu), Giurgiu 1969, p. 12.

viața sa. Exigent cu sine însuși, a căutat să-și perfecționeze neconținut pregătirea profesională, fiind un excelent autodidact. În acest scop participă, când timpul îi permite, la întrunirile societății „Junimea” din București, unde cunoaște pe Titu Maiorescu, Ion Slavici și alți reprezentanți de seamă ai culturii românești ⁴.

Activitatea desfășurată timp de 45 de ani la Giurgiu, 1870—1915, a fost caracterizată de un contemporan, scriitorul Nicolae Bălăneșu, în cuvinte simple dar cu semnificații deosebite: „Cu fața rumenă ca cei născuți între brazii ardeleni, cu ochii ageri ca șoimii Carpaților, cu gestul hotărât al neobositului luptător, apare ca o podoabă a orașului nostru, împărtășind și confundând viața sa cu progresul cultural, cetățenesc, național” ⁵.

Privită în ansamblu, personalitatea profesorului Nicolae Droc Barcian s-a manifestat pe trei planuri, aflate într-o permanentă interdependență. În primul rînd s-a remarcat ca un strălucit pedagog și organizator de școală. Și-a întemeiat învățătura pe principiile patriotismului, dragostei de muncă și educării tinerei generații în spiritul idealurilor de independență și deplină unitate națională. Permanent cu gîndul la satul natal, la suferințele fraților transilvăneni, s-a încadrat și a activat din tinerețe în mișcarea de emancipare națională. Nicolae Droc Barcian a fost în același timp un pedagog cu contribuții valoroase la elaborarea de manuale școlare, într-o perioadă cînd școlile de la noi simțeau lipsa acestora. Așa cum arătam, a început activitatea didactică în 1870 la Giurgiu, într-un moment puțin favorabil, din pricina lipsei fondurilor necesare acordate de stat, pentru gimnaziul înființat în 1869, dar mai cu seamă din cauza uneltirilor directorilor școlilor particulare care își vedeau veniturile amenințate prin crearea gimnaziului subvenționat de stat. Această stare de spirit nu l-a dezarmat pe profesorul ardelean, ci i-a întărit caracterul de om integru și patriot, ceea ce îl determină să comunice primăriei orașului, împreună cu directorul Arhimandrescu, hotărîrea lor de a preda lecții gratis, pe timp de un an de zile ⁶, pentru clasa a II-a care se va înființa la începutul anului viitor. Mai mult, insistențele sale pe lîngă Ministerul instrucțiunii publice sau pe lîngă diverși oameni politici ai vremii duc la obținerea aprobării de a construi un nou local pentru gimnaziu, local realizat în 1896, cel vechi devenise neîncăpător ⁷. Realizează înzestrarea gimnaziului giurgiuvean — al cărui director devine din 1873 — cu material didactic la nivelul unora din școlile bucureștene, rezultatul fiind pentru acea vreme extraordinar ⁸. Meritele profesorului Barcian sînt incontestabile, deosebite, pentru acea vreme în acțiunea de organizare a învățămîntului local. Organizează o școală pentru adulții analfabeți și o bibliotecă ce va deveni bibliotecă

⁴ Augustin Z. N. Pop, *Mărturii... Eminescu* — Veronica Micle, Ed. Tineretului, București, 1964, p. 159.

⁵ „Anuarul Liceului Ion Maiorescu (1919—1920)”, București, 1922, p. 11.

⁶ *Monografia Lic. Ion Maiorescu*, p. 12.

⁷ *Ibidem*, p. 8.

⁸ *Ibidem*, p. 27 și urm.

publică la începutul secolului al XX-lea⁹. De asemenea, sub directa sa îndrumare, este înființată o școală comercială de gradul I și o școală de meserii¹⁰.

Dobândirea independenței naționale și unirea tuturor românilor într-un singur stat au constituit deziderate pentru care a luptat, ca întreaga națiune română, și Nicolae Droc Barcian. El declara: „Sentimentul național este cel mai trebuitor, mai ales pentru noi, un popor înconjurat de alte neamuri mari și hărpănitore. De aceea orice român trebuie să-l aibă în cel mai înalt grad și profesorii să sădească acest sentiment în inima tuturor școlarilor”¹¹, aluzie la politica de dominație a imperiilor vecine, otoman, habsburgic, țarist. Călăuzit de acest sentiment, împreună cu alți intelectuali transilvăneni trecuți munții din cauza prigoanei austro-ungare și stabiliți la București sau în alte părți ale României, înființează în 1869 societatea „Românismul” cu caracter iredentist* alături de marele savant Hașdeu și A. C. Golescu — Albul¹². „Glasul ridicării noastre naționale a vibrat entuziast în vocea caldă a profesorului ardelean — remarca Nicolae Bălănescu, un elev al său — încă de la primele lecțiuni, a răsunit apoi la toate festivitățile și a pătruns adânc în cugetul și simțirea atîtor elevi, care, în ceasul suprem al chemării naționale, au arătat pregătirea lor sufletească pentru împlinirea idealului național”¹³.

A participat la războiul de independență în cadrul regimentului 3 Călărași fiind decorat cu „Steaua României”, medaliile „Trecerea Dunării” și „Apărătorii Independenței”¹⁴.

În 1880 pleacă la Turda la adunarea românilor din teritoriile aflate sub dominația austro-ungară, adunare care a pregătit Conferința de la Sibiu din mai 1881, unde românii din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș s-au unit într-un singur partid sub numele de Partidul Național Român din Transilvania¹⁵. O prezență activă a avut-o în cadrul societății „Carpați”, înființată în 1882 „pentru cultivarea sentimentului național între români” cu deviza „noi prin noi”, prin care reiau tezele luptei sociale și naționale propagate de Școala Ardeleană și pașoptiști¹⁶.

Sînt revelatoare, de asemenea, conferințele ținute la Ateneul român din localitate¹⁷, inspirate din trecutul istoric „pentru evocarea faptelor

⁹ Arh. Lic. Ion Maiorescu, Fond. Nicolae Droc Barcian, dosar nr. 1, nepaginat.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Anuarul Lic. Ion Maiorescu, 1911—1912, *op. cit.*, p. 47.

* Expresie a mișcării de eliberare națională, iredentismul, în rîndul românilor, revendica unirea teritoriilor românești aflate sub dominația străină, cu România.

¹² Augustin Z. N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Ed. Sport-Turism, București 1978, p. 104.

¹³ Anuarul Lic. Ion Maiorescu, *op. cit.*, p. 11.

¹⁴ Petru I. Dan, *Participanți la lupta pentru libertate și unitate națională, Nicolae Droc Barcian*, în „Telegraful Român” 1—15 dec. 1973.

¹⁵ Apud Ioan Droc, *op. cit.*, p. 12.

¹⁶ Augustin Z. N. Pop, *op. cit.*, p. 224—225.

¹⁷ Ateneul român din Giurgiu este înființat din inițiativa sa în 1886 (Vezi în acest sens I. Zamfirescu, Virgil Căndea, V. Moga, *Ateneul român*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 222).

mari din istoria neamului care aminteau de năzuințele de unire ale tuturor românilor“. Argumentele profesorului Nicolae Droc Barcian în favoarea unității naționale erau de ordin logic și istoric : „românii prin viața lor daco-romană și superioritatea numerică sînt cei mai vechi locuitori ai Transilvaniei“. În concepția sa istoria constituia „baza fundamentală, coloana vertebrală a oricărei educațiuni“¹⁸. În 1890 înființează secția locală din Giurgiu a Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor care prin acțiunile sale a sprijinit moral și material mișcarea de emancipare națională a românilor din Transilvania¹⁹.

Împreună cu alți intelectuali giurgiuveni, la 24 ianuarie 1909, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la unirea principatelor, scoate revista „România viitoare“ care, prin titlul său, propaga idealul sfînt al tuturor românilor : România mare, făurirea statului național unitar român²⁰.

Pe linia propagării culturii naționale, a ideilor de independență și unitate deplină se înscrie și bogata sa activitate publicistică, la unele ziare ale vremii, locale sau centrale. A înființat și condus primele periodice giurgiuvene „Gazeta comunei“ (1871) și „Călugăreni“ (1879)²¹, ziare care nu s-au păstrat din cauza vicisitudinilor vremii.

După aproape cinci decenii de activitate la Giurgiu, cu toată vîrsta sa înaintată, pornește în toamna anului 1918 pentru a revedea pămîntul scump al Transilvaniei și locurile natale de la Rășinari, apoi către Alba Iulia unde se contopește cu cei peste o sută de mii de români ardeleni participanți la Marea Adunare Națională, pentru întregirea neamului, din 1 decembrie 1918. „Iată idealul național înfăptuit, de acum sîntem liberi și întruniți toți frații într-un singur stat“. Sînt cuvintele rostite de Nicolae Droc Barcian pe cîmpul lui Horea unde, „cu nesfîrșite urale și lacrimi de bucurie a primit hotărîrea (Marii Adunări Naționale n.n.) privind unirea Transilvaniei cu patria mamă“²².

Preocupat de problemele majore ale învățămîntului, în paginile „Revistei cercului didactic din județul Vlașca“ publică articole prin care își exprimă îngrijorarea și nemulțumirea pentru situația materială grea a școlilor din județ, a ignoranței autorităților locale și centrale față de acestea. Profesorul Barcian cunoștea adevărata stare socială a poporului. Accentele sale de revoltă împotriva nedreptăților sociale, a exploatării, s-au manifestat în timpul grevei bivolarilor giurgiuveni din 1873, cînd publică cronici rimate favorabile grevei în gazeta bucureșteană „Ghimpele“²³.

Îmbinîndu-și activitatea de profesor cu preocupările legate de organizarea și îndrumarea învățămîntului, Nicolae Droc Barcian și-a concentrat atenția și spre elaborarea manualelor școlare. Opera sa didactică

¹⁸ Nicolae Droc Barcian, *Curs de literatură generală*, partea I, București, 1877, p. 74.

¹⁹ Ștefan Păun, *Contribuția locuitorilor fostului județ Vlașca la fîurirea Statului Național Unitar Român*, în „S.A.I.“ LV—LVI, 1988, p. 211.

²⁰ „România viitoare“, Giurgiu, 24 ianuarie 1909.

²¹ Nerva Hodoș, Al. Sadi-Ionescu, *Publicațiile periodice românești*, București, 1913, p. 139, 114.

²² Petru I. Dan, *op. cit.*, p. 9.

²³ Gazeta „Ghimpele“ nr. 1, 8, 15—16 septembrie 1873.

este clădită pe idealul național de dreptate socială, unitate națională, independență deplină și dragoste de muncă. Cu toate limitele specifice epocii în care a trăit, este oglinda vie a personalității sale și poartă pecetea colectivității din care își trage seva. Un rol important în cadrul acesteia acordă „cunoștințelor practice” ce trebuie dobândite în școală, mijloc-eficient de formare a elevilor pentru viață. Prima lucrare în care sintetizează concepțiile sale pedagogice este *Cursul de literatură generală*, publicat în 1877 „pentru a veni în ajutorul noii programe și mai cu seamă a junimii studioase”. În capitolul despre istorie, din preambulul cărții, arată necesitatea de a preda istoria într-un stil totdeauna clar și pur, dar potrivit circumstanțelor, variat după evenimente, mijloc eficace de a „sădi bunele rezultate ale păcii și fericirii popoarelor”. Prezentarea evenimentelor istorice — arăta Nicolae Droc Barcian — „trebuie să poarte un caracter de rațiune și echitate”, scopul final constituindu-l „necesitatea de a distinge adevărul”²⁴. După 1877 publică manuale de geografie în mai multe ediții²⁵.

Conștient de importanța agriculturii în această zonă a țării, elaborează în 1883 *Catehismul agricultorului*²⁶, în care prezintă sfaturi practice pentru viitorii agricultori, reluând astfel tema educației prin muncă. „Toate aceste noțiuni — scria el — nu trebuie învățate pe carte, ci aplicate pe teren și aceasta să nu se pară cu neputință nimănui”²⁷. Cărturarul considera că progresul agriculturii românești depinde de rolul școlilor practice de agricultură înființate la sate, pentru care a publicat acest ghid, cuprinzând indicații privind folosirea îngrășămintelor, asolamentelor sau introducerea de noi culturi agricole ca sfecla de zahăr, rapița etc. Pentru „uzul școlilor primare de fete”, publică *Mic curs de economie domestică*, ghid practic pentru viitoarele gospodine²⁸. Preocupările sale s-au îndreptat și spre cercetarea folclorului, îndeosebi în timpul activității de la societatea „Orientul”²⁹.

Nicolae Droc Barcian a căutat necontenit soluții reformatoare care să contribuie la dezvoltarea și propășirea națiunii române, care, timp de secole, a avut de luptat împotriva asupritorilor externi. De aceea, lucrările menționate mai sus, precum și altele nementionate aici, sînt tot atâtea succese în ridicarea nivelului de cultură al poporului, temelie a deșteptării naționale, a prosperității statului românesc. La 30 de ani de activitate, în 1900, foștii săi elevi i-au omagiat și răsplătit efortul profesorului lor printr-o medalie comemorativă³⁰.

²⁴ Nicolae Droc Barcian, *op. cit.*, p. 74 și urm.

²⁵ Profesor de geografie, din 1871, acordă o mare atenție elaborării unor manuale pentru această disciplină școlară, manuale publicate între 1878—1887 și cuprinzînd Africa, Oceania, America, Europa (vezi pentru amănunte, *Bibliografie românească modernă*, 1831—1918, vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 177.).

²⁶ Nicolae Droc Barcian, *Catehismul agricultorului*, Giurgiu, 1884, p. X.

²⁷ *Ibidem*, p. XII.

²⁸ *Idem*. *Mic curs de economie domestică* (casnică), Giurgiu 1897, passim.

²⁹ Augustin Z. N. Pop, *op. cit.*, p. 107.

³⁰ Vezi în acest sens Gheorghe Buzdugan, Gheorghe Niculiță, *Medalii și plăchete românești*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1971, p. 249.